

Pollutant Release and Transfer Registers PRTR

Pravilnik o registru zagađivača i zagađivanjima

DR.SC. TOMISLAV LUKIĆ

RAZUMJEVANJE OKOLIŠNIH ZAHTJEVA

MEĐUNARODNA AKADEMIJA ODRŽIVOG RAZVOJA
INTERNATIONAL ACADEMY OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

MOSTAR, 14. VELJAČE 2025.

UVOD

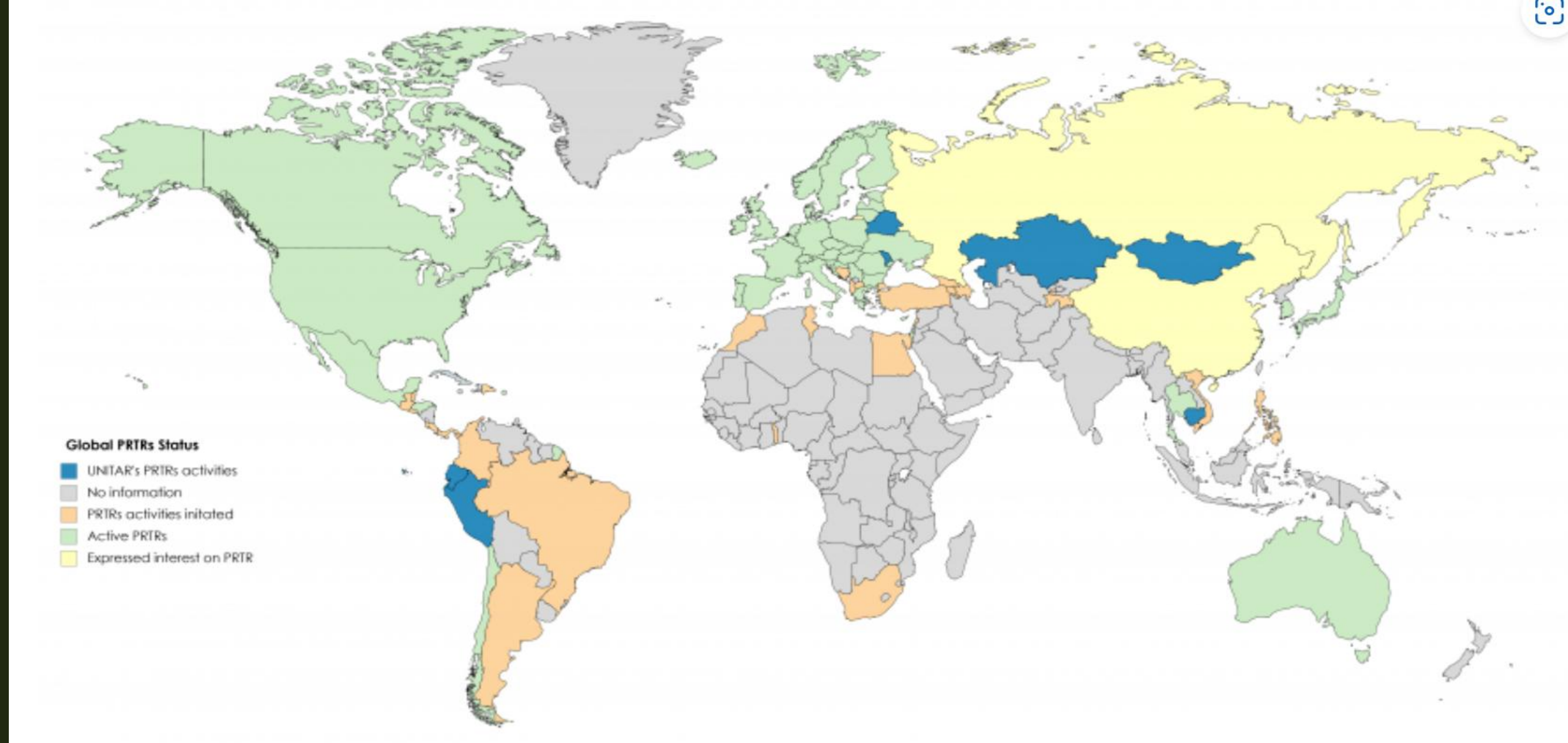
Svrha SAVJETOVANJA je pružanje pomoći operatorima u Federaciji Bosne i Hercegovine kako bi ispunili obaveze izvješćivanja u skladu sa Pravilnikom o registru zagađivača i zagađenjima okoliša ("Službene novine Federacije BiH", broj: 11/23) (u daljem tekstu PRTR Pravilnik), kao i pomoć potencijalnim korisnicima podataka o zagađivanjima da razumiju i upotrijebe podatke za poduzimanje aktivnosti za kontrolu, prevenciju i smanjenje zagađenja okoliša.

STRUKTURA PRTR

PRTR je u principu funkcionalna, održiva, javno dostupna elektronska baza podataka uspostavljena na osnovu utvrđenih pravila, kako bi se adekvatno implementirao UNECE PRTR Protokol¹ koji je Prilog I. Aarhuske konvencije o informiranju javnosti, uključivanju javnosti u procese donošenja odluka i pristupa pravdi², odnosno kako bi se implementirala Uredba (EZ) br. 166/2006 Europskog parlamenta i Vijeća, I UREDBE (EU) 2019/1010 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 5. lipnja 2019. čije odredbe su transponirane u PRTR Pravilnik.

- Kijevski protokol (stupio na snagu 2009.) prvi je pravno obvezujući međunarodni instrument o PRTR-ovima. Protokolom su obuhvaćene 64 aktivnosti te 86 tvari i kategorija tvari.
- Preporuka Vijeća o provedbi registara ispuštanja i prijenosa onečišćujućih tvari OECD-a (donesena 1996. i revidirana 2018.),
- Okvirnom konvencijom Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC)
- Minamatskoj konvenciji o živi (koja je stupila na snagu u kolovozu 2017.) navodi se PRTR kao mehanizam
- Stockholmskom konvencijom od stranaka se zahtijeva da procijene godišnje količine postojanih organskih onečišćujućih tvari
- Regionalni sporazum o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti i pravosuđu u pitanjima okoliša u Latinskoj Americi i na Karibima donijele su 24 zemlje Latinske Amerike i Kariba u ožujku 2018.

KOME JE NAMJENJENA

Na ovaj način će javnosti, industriji, naučnim radnicima, lokalnim vlastima, nevladinim organizacijama i drugim donosiocima odluka, kao i cjelokupnoj javnosti na još transparentniji način biti na raspolaganju javno dostupna baza podataka o ispuštanjima, emisijama i prijenosu zagađenja za korištenje i donošenje budućih odluka na polju zaštite okoliša, aktivno sudjelovanje po pitanjima smanjenja zagađenja okoliša i stvaranja boljih uvjeta rada i života ljudi. Uspostavom funkcionalnog i održivog elektronskog registra PRTR u oba entiteta, Brčko Distriktu i na nivou Bosne i Hercegovine, stječu se uvjeti za ispunjavanje međunarodnih obaveza izvještavanja države Bosne i Hercegovine po pitanju stanja okoliša.

PRTR Pravilnikom se propisuje:

- Način vođenja registra,
- Obaveze i odgovornost operatora,
- Tajnost podataka,
- Rokovi za dostavu podataka,
- Kontrola kvaliteta podataka sa rokovima,
- Obaveza javnog objavljivanja podataka,
- Jačanje kapaciteta za dostavljanje podataka,
- Pristup informacijama u registri i sudjelovanje javnosti,
- Odbijanje zahtjeva za pristup informacijama u registru,
- Izvještavanje za operatore koji imaju okolišnu dozvolu izdanu prema Zakonu o zaštiti okoliša ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/03 i 38/09),
- Prestanak važenja Pravilnika o registrima postrojenja i zagađivanjima („Službene novine Federacije BiH“ broj 82/07).

Sastavni dio PRTR Pravilnika su prilozi:

- PRILOG I Lista djelatnosti
- PRILOG II Spisak zagađujućih supstanci
- PRILOG III Popis uređaja za prečišćavanje otpadnih gasova
- PRILOG IV Popis uređaja za prečišćavanje otpadnih voda
- PRILOG V Postupci zbrinjavanja otpada
- PRILOG VI Postupci povrata otpada
- PRILOG VII IZVJEŠTAJ ZA REGISTAR ZAGAĐIVAČA I ZAGAĐENJA OKOLIŠA.

PRTR djelatnosti/aktivnosti su u PRTR Pravilniku grupirane u 9 sektora:

1. energetika,
 2. proizvodnja i prerada metala,
 3. industrija minerala,
 4. hemijska industrija,
 5. upravljanje otpadom i otpadnim vodama,
 6. proizvodnja i prerada papira i drveta,
 7. intenzivni uzgoj stoke i ribogojilišta,
 8. životinjski i biljni proizvodi iz sektora prehrane i pića i
 9. ostale djelatnosti.
-

PRTR postrojenja

Postrojenje je u obavezi izvještavati prema PRTR Pravilniku ako ispunjava jedan ili više sljedećih uslova: - postrojenje obavlja barem jednu od 64 PRTR djelatnosti⁶ iz PRILOGA I, - postrojenje ispušta zagađujuće supstance u količini koja je veća od pragova ispuštanja zagađujućih supstanci za zrak, vodu i tlo iz PRILOGA II, - postrojenje premašuje primjenjivi prag/pragove kapaciteta i prag/pragove za prijenos zagađujućih supstanci izvan mjesta nastanka u otpadne vode iz PRILOGA II, ili - nastanak ili prijenos otpada izvan mjesta nastanka na način definiran članom 6. stav (3) PRTR Pravilnika, odnosno kad se radi o prijenosu/ transferu otpada u količini većoj od 0,5 tona opasnog otpada ili količini većoj od 20 tona neopasnog otpada godišnje.

Podaci potrebni za izvještavanje

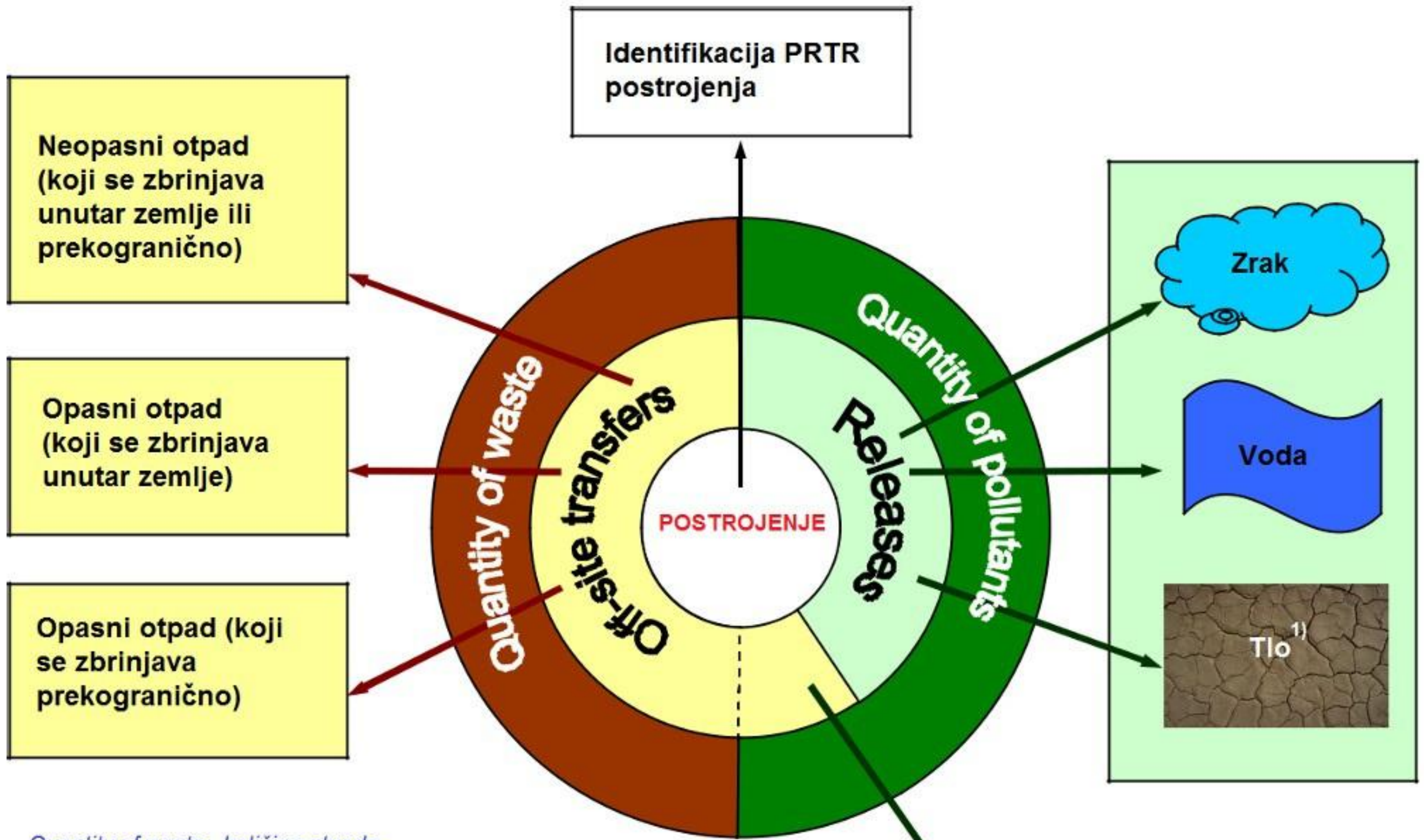
- Relevantni podaci koji su posljedica obavljanja određene djelatnosti u PRTR postrojenju su:
- ispuštanja zagađujućih supstanci u zrak, vodu i tlo u količini koja premašuje pragove definirane u PRILOGU II,
- prenosi zagađujućih supstanci u otpadnim vodama izvan mjesta nastanka u količini koja premašuje pragove definirane za vodu u PRILOGU II,
- nastanak ili prijenos otpada izvan mjesta nastanka ako se radi o količini većoj od 0,5 tona opasnog otpada ili količini većoj od 20 tona neopasnog otpada godišnje.

Podaci potrebni za izvještavanje

- U PRTR registru su zagađujuće supstance u PRILOGU II grupirane na sljedeći način:
- 1. opći pokazatelji,
- 2. anorganske supstance,
- 3. organske supstance,
- 4. metali,
- 5. čestice.

Quantity of waste - količina otpada
 Quantity of pollutants - količina zagađivanja
 Releases - ispuštanja
 Off-site transfer - transfer van lokacije

1) Otpad koji podliježe postupcima zbrinjavanja „obrade u zemlju” ili „dubinskog ubrizgavanja” operater postrojenja iz kojeg otpad potječe prijavljuje kao ispuštanje u zemlju

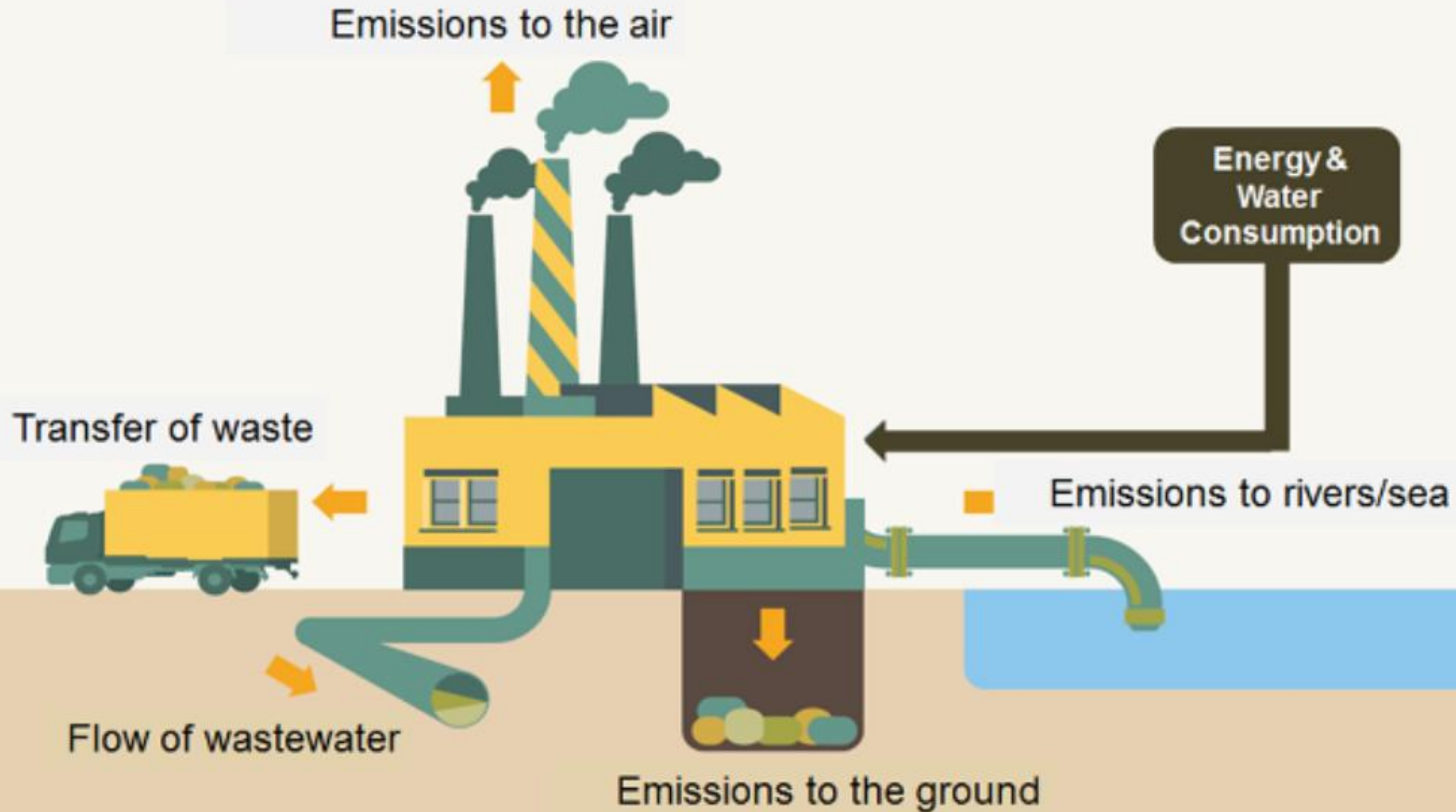

Ispuštanja zagađujućih supstanci

- ukupno ispuštanje =
redovno ispuštanje +
rutinsko ispuštanje +
nerutinsko ispuštanje +
akcidentno ispuštanje

The PRTR Reports On:

Specifikacija zahtjeva za PRTR izvještavanje

- Prije nego što počne prikupljati podatke u cilju izvještavanja za PRTR, operator mora znati:
- u koje medije ispušta zagađujuće supstance pri obavljanju svoje djelatnosti na određenoj lokaciji,
- koje zagađujuće supstance ispušta postrojenje u zrak, koje u vodu, a koje u tlo,
- koje metode će biti korištene za utvrđivanje podataka za potrebe izvještavanja o zagađujućim supstancama , vrste otpada (opasni i neopasni) i planirani tretman otpada (obrada, odlaganje), podatke o institucijama/kompanijama koje će izvršiti obradu
- ili trajno/konačno odlaganje otpada (konačno odredište prijenosa otpada, naziv i adresu registriranog i ovlaštenog subjekta koji će izvršiti obradu ili odlaganje otpada, kao i točnu adresu lokacije na kojoj će to biti obavljeno) druge relevantne podatke zavisno od djelatnosti.

Veoma je važno planirati rokove za pribavljanje podataka koji će se koristiti za izvještavanje. Operatori bi trebali izraditi termin plan aktivnosti kako bi imali dovoljno vremena da ispune obaveze prikupljanja, obrade, provjere kvalitete podataka i pravovremenog dostavljanja PRTR izvještaja.

Metode za utvrđivanje ispuštanja i prenosa van lokacije

- PRTR izvještaji izrađuju se na osnovu podataka dobijenih mjerenjem (metoda "M" 1 engl. measurement), proračunom (metoda "C", 2 engl. calculation) ili procjenom (metoda "E", 3 engl. estimate) ispuštanja zagađujućih supstanci u postrojenjima u kojima se obavljaju PRTR djelatnosti ili prijenosa otpada i otpadne vode van lokacije postrojenja.

1. BREF dokument "Sistem monitoringa" (BREF 07.03.):

<http://eippcb.jrc.es/pages/FAbout.htm> -

2. ISO 9001: 2015 Sistemi upravljanja kvalitetom, www.iso.org -

3. [Uredba \(EZ\) br. 1221/2009 o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja Zajednice \(EMAS\)](#) Tekst vašeg odlomka

4. ISO 14001: 2015 Sustavi upravljanja okolišem

Tajnost podataka

FMOIT PROCJENJUJE štetan utjecaj na:

- međunarodne odnose;
- državnu obranu, javnu sigurnost, ili javni poredak,
- sudski postupak,
- lična/osobna prava na pravedno suđenje,
- ili krivične, administrativne ili sudske istrage.

Operator može zahtijevati da se sljedeće informacije također tretiraju kao tajne:

- informacije koje bi otkrile lične/osobne podatke i koje bi dovele do značajnog ugrožavanja interesa strana kojih se to tiče;
- informacije o pravima intelektualnog vlasništva, posebno autorskih prava, koja bi bila prekršena objavljivanjem tih informacija;
- informacije koje bi razotkrile poslovne ili industrijske tajne.

Podaci o zagađivanju ne mogu biti tajni.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma će procijeniti utemeljenost zahtjeva za zaštitom tajnosti, u cilju zaštite interesa čuvanja tajnosti u odnosu na javni interes koji se **ODNOSE NA otkrivanja podataka.**

Dostavljanje PRTR izvještaja

PRTR izvještaji dostavljaju se za godinu (X) najkasnije do 30. marta naredne godine (X+1). Npr., PRTR izvještaj za 2024.godinu (godina izvještavanja) mora biti dostavljen do 30. marta 2025. godine. 33/96 PRTR izvještaji o ispuštanjima i prijenosu zagađenja iz PRTR postrojenja koja su locirana na području Federacije BiH direktno se dostavljaju Federalnom ministarstvu okoliša i turizma u skladu sa članom 10. PRTR Pravilnika.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma preuzima podatke od operatora na sljedeće načine: - u tiskanoj formi (PRILOG VII PRTR Pravilnika, ovjeren i potpisan) i - elektronski, nakon što modul za elektronski unos podataka/aplikacija postane operativan.

Dostavljanje PRTR izvještaja

PRTR izvještaj ne predstavljaju zamjenu za ostale obaveze koje se tiču izvještavanja operatera, a koje su predviđene okolinskom dozvolom, drugim dozvolama ili drugim relevantnim propisima.

U skladu sa članom 7. stav (9) PRTR Pravilnika, Federalno ministarstvo okoliša i turizma: - podatke unesene elektronskim putem u PRTR Registar čuva trajno, - popunjene i ovjerene obrasce iz PRILOG VII PRTR Pravilnika u pisanom obliku čuva pet godina.

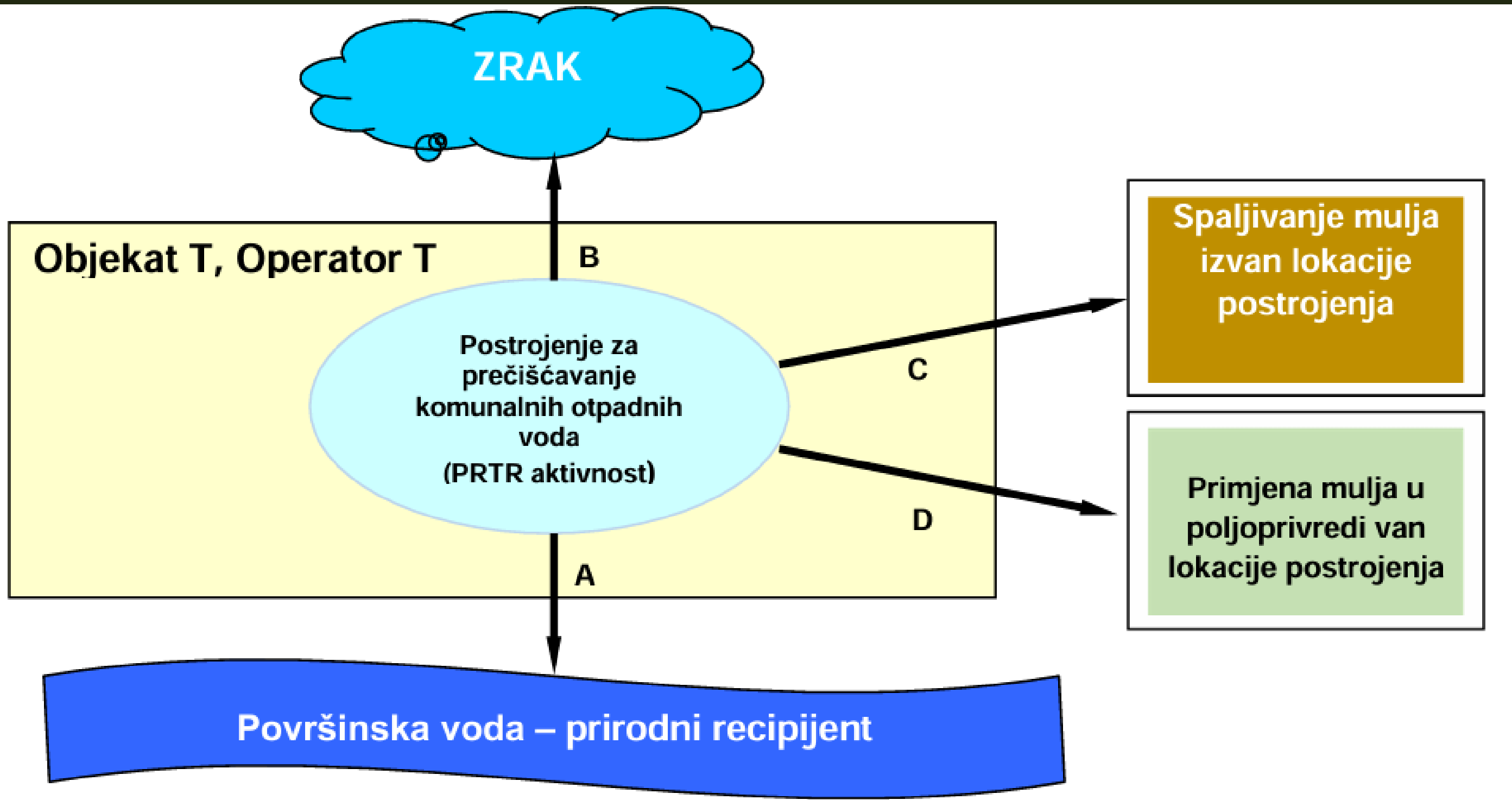
U skladu sa članom 8 stav (5) PRTR Pravilnika, operator je dužan čuvati podatke najmanje pet godina na osnovu kojih su određena ispuštanja u zrak, vode, tlo, nastanak otpada i prijenos izvan mjesta nastanka i upravljanja otpadom, te opis metode primijenjene prilikom prikupljanja podataka, kao i sve ostale potrebne

Prema članu 141. Zakona o zaštiti okoliša novčanom kaznom od 20.000,00 KM do 200.000,00 KM kazniti će se za prekršaj pravno lice ako ne dostavi u registar zagađivanja okoliša vjerodostojne, točne i ažurne podatke u propisanom roku (član 34. stav (4) Zakona.

Operatori su odgovorni za kvalitetu podataka sadržanih u PRTR izvještajima.

Primjer 4. Gradsko postrojenje za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda

Gradsko postrojenje za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda 22 (djelatnost 5(f)) sa kapacitetom od 10.000 ekvivalent stanovnika. Određeni udio kanalizacijskog mulja obrađuje se anaerobno na lokaciji postrojenja. Drugi dio mulja prenosi se izvan lokacije u vanjsko spaljivanje mulja (prenos neopasnog otpada izvan lokacije na odlaganje). Drugi udio mulja primjenjuje se na obradivo zemljište, što rezultira dobrobitima za poljoprivredu (prenos neopasnog otpada izvan mjesta radi obrade).

Gradsko postrojenje za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda uključujući anaerobno prečišćavanje; jedan dio mulja prenosi se izvan lokacije radi spaljivanja, a drugi dio mulja za korištenje u poljoprivredi za obradu zemljišta (isključivo po zakonskim uslovima)

Postrojenje za izvještavanje	Djelatnost	Ispuštanje/ prenos/transfer van lokacije	Zahtjevi za izvještavanje	Komentari
Postrojenje T	Postrojenja za prečišćavanje gradskih (urbanih) otpadnih voda (djelatnost 5 (f))	A	Potrebno prijaviti kao ispuštanje u vodu.	
		B	Potrebno prijaviti kao ispuštanje u zrak .	
		C	Potrebno prijaviti kao prenos neopasnog otpada izvan lokacije za odlaganje (D).	
		D	Prijaviti kao prenos neopasnog otpada izvan mjesta radi ponovne upotrebe/oporabe (R).	

Hvala na pozornosti

dr.sc. Tomislav Lukić

predsjednik Međunarodne akademije
održivog razvoja

✉ tomislav.lukic@esgbh.com

☎ +387 63 790 912 | +385 99 223 0 228

🖱 esgbh.com

📍 Ferde Hauptmana 30, 71000
Sarajevo
Ivana Zovka 1, 10000 Zagreb, RH

MEĐUNARODNA AKADEMIJA ODRŽIVOG RAZVOJA
INTERNATIONAL ACADEMY OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

dr.sc. Tomislav Lukić

predsjednik Međunarodne akademije
održivog razvoja

✉ tomislav.lukic@esgbh.com

☎ +387 63 790 912 | +385 99 223 0 228

🖱 esgbh.com

📍 Ferde Hauptmana 30, 71000
Sarajevo
Ivana Zovka 1, 10000 Zagreb, RH

